

N:o 201.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 30 maj 1908.
— — — — — Andra Kammaren den 30 — — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen i anledning af dels Kungl.
Maj:ts proposition med förslag till lag angående kommuns
skyldighet i fråga om anställande af barnmorska dels ock
vissa i anledning af propositionen väckta motioner.*

(Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, n:o 15, och
memorial n:r 17.)

Till Konungen.

Genom proposition, n:o 54, af den 21 februari 1908 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga propositionen bilagdt förslag till lag angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska.

Om också det föreliggande lagförslaget utgår från att hvarje kommun skall hafva anställd barnmorska med fast aflöning, så är dock denna grundsats icke undantagslöst genomförd.

Att börja med skulle stad och intill densamma gränsande mindre landtkommun kunna träffa aftal med tillräckligt antal af i staden praktiserande barnmorskor att mot ersättning af kommunen för hvarje för rättning betjäna dess fattiga. Dessutom skulle smärre kommuner enligt förslaget kunna förena sig om anställande af gemensam barnmorska, dock först efter pröfning af Konungens befallningshafvande och sedan

vederbörande förste provinsialläkare i ärendet hörts. Slutligen skulle mindre kommun jämväl efter Konungens befallningshafvandes i förenämnda ordning lämnade medgifvande kunna träffa aftal med angränsande större kommuner om rätt att betjäna sig af den större kommunens barnmorska.

Den ekonomiska lättnad, som dessa bägge sistnämnda undantag afse att bereda de smärre kommunerna, är i hvarje särskildt fall beroende af Konungens befallningshafvandes medgifvande. På denna punkt har af enskilda motionärer föreslagits förändring i propositionen därhän, att smärre angränsande kommuner skulle äfven utan ett dylikt medgifvande kunna förena sig om gemensam barnmorska under den förutsättningen, att kommunernas sammanlagda folkmängd ej öfverstiger 4,000 personer.

Riksdagen håller också före att, om ett högsta innevånareantal kan bestämmas, som utan egentlig olägenhet kan betjäna sig af en och samma barnmorska, det måste anses utgöra en afsevärd fördel att i här förevarande sammanhang få detta tal fastlaget i lag. Den gränssiffra, 4,000, som motionärerna föreslagit, är emellertid enligt utskottets mening för hög. Riksdagen anser att siffran lämpligen bör bestämmas till 3,000.

Den här ifrågavarande rätten för smärre kommuner att förena sig om gemensam barnmorska kan, om den begagnas af folkfattiga kommuner med stor ytvidd, utan tvifvel komma att gifva geografiskt så stora barnmorskedistrikt, att en barnmorska icke mäktar nöjaktigt sköta ett sådant. Den ovillkorliga rätten att förena sig om gemensam barnmorska synes fördenskull endast böra tillkomma kommuner af mindre ytvidd.

Af enskild motionär har föreslagits att Konungens befallningshafvandes befogenhet att förordna om angränsande kommuners sammanförande till ett barnmorskedistrikt skall utsträckas jämväl därhän, att befallningshafvanden skall äga förordna, att kommun af mindre ytvidd skall hafva rätt att betjäna sig af angränsande större kommuns barnmorska. Motionen utgår därjämte från att Konungens befallningshafvandes befogenhet i båda fallen skall vara beroende af framställning från kommuns sida samt att befallningshafvanden icke skulle äga träffa afgörande i saken, innan såväl förste provinsialläkare som de öfriga kommuner, hvilka beröras af frågan, blifvit hörda. Enligt propositionen förutsätter Konungens befallningshafvandes befogenhet att förordna om anställande af gemensam barnmorska i angränsande kommuner, att framställning i ämnet blifvit gjord af förste provinsialläkare.

Det finnes visserligen enligt Riksdagens mening fog för tvekan med

afseende å den inskränkning i kommunernas själfbestämmanderätt på detta område, som den för Konungens befallningshafvande ifrågasatta befogenheten skulle innebära. Betänkligheterna härutinnan synas emellertid Riksdagen vara undanröjda, därest Konungens befallningshafvandes afgörande måste föregås såväl af framställning från kommuns sida som af öfriga vederbörande kommuners hörande.

Riksdagen har ansett sig under ofvan angifna förhållanden böra besluta en förändring af propositionen på denna punkt i enlighet med ofvannämnda af motionären framställda förslag.

I afseende å ersättningen till barnmorska för hvarje särskild för rättning har enskild motionär föreslagit en bestämmelse i lagen därom, att godtgörelsen i fråga måtte utgå enligt taxa, som blifvit af vederbörande kommun bestämd. Motionen ansluter sig i denna punkt i det väsentliga till nu gällande praxis. Då Riksdagen icke finner skäl anförda, som föranleda till ändring i denna praxis, och ett frånhändande af den befogenhet, kommunerna i förevarande hänseende nu äga, i och för sig synes mindre tilltalande, har Riksdagen i stället för 4 § i Kungl. Maj:ts förslag antagit en bestämmelse, som i hufvudsak ansluter sig till hvad motionären föreslagit.

Den bestämmelse, som Riksdagen på denna punkt formulerat, synes emellertid kräfva en kompletterande föreskrift af innehåll att, därest kommuner, som äro förenade till ett barnmorskedistrikt, icke kunna träffa öfverenskommelse rörande taxan, frågan skall afgöras af Konungens befallningshafvande.

Riksdagen, som alltså icke kunnat i oförändradt skick godkänna det af Eders Kungl. Maj:t framlagda lagförslag, har för sin del antagit följande

L a g

angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska.
Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Hvarje landt- och hvarje stadskommun skall hafva anställd barnmorska med fast aflöning. Inom kommun, som är af större vidd eller har större folkinämgd, skola två eller flera fast aflönade barnmorskor finnas anställda.

Smärre kommuner, som angränsa hvarandra, äga, efter pröfning af

Konungens befallningshafvande och sedan vederbörande förste provinsialläkare i ärendet hörts, förena sig om anställande af gemensam barnmorska, dock att sådan föregående pröfning ej erfordras, därest kommunerna hafva mindre ytvidd och deras sammanlagda folkmängd ej öfverstiger 3,000 invånare.

Mindre kommun må jämväl, efter Konungens befallningshafvandes i förenämnda ordning lämnade medgifvande, träffa aftal med angränsande större kommuner om rätt att betjäna sig af den större kommunens barnmorska.

Önskar kommun förena sig med en eller flera andra kommuner om anställande af gemensam barnmorska eller vill mindre kommun träffa aftal med angränsande större kommun om rätt att betjäna sig af den större kommunens barnmorska; men kan öfverenskommelse ej träffas, äge Konungens befallningshafvande, på därom af kommunen gjord framställning samt efter öfriga vederbörande kommuners och förste provinsialläkares hörande, i ämnet träffa afgörande.

Därest Konungens befallningshafvande, efter förste provinsialläkares hörande, lämnar tillstånd, må stad så ock intill densamma gränsande mindre landtkommun, i stället för att anställa barnmorskor med fast aflöning, träffa aftal med tillräckligt antal af i staden praktiserande barnmorskor att mot ersättning af kommunen för hvarje förrättning betjäna dess fattiga.

2 §.

I fråga om sättet för barnmorskornas utseende äger hvarje kommun besluta.

Äro två eller flera kommuner förenade till ett barnmorskedistrikt, och enas dessa icke i valet af barnmorska, äger Konungens befallningshafvande, efter förste provinsialläkares hörande, utse den af de valda, som därtill finnes lämpligast.

3 §.

Barnmorska, som är i kommuns tjänst fast anställd, skall i årlig lön åtnjuta minst trehundra kronor samt därjämte förses med tjänlig bostad och nödigt bränsle eller ock erhålla ersättning därför med minst etthundra kronor.

Där särskilda omständigheter sådant påkalla, äge Konungens befallningshafvande, på ansökan af kommun och efter förste provinsialläkares hörande, medgifva, att aflöningen må utgå med skäligt lägre belopp.

Aflöningen bestämmes af vederbörande kommun och skall utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet är eller kan varda föreskrifven.

Kunna kommuner, som äro förenade till ett barnmorskedistrikt icke träffa öfverenskommelse om aflöningen, skall frågan afgöras af Konungens befallningshafvande.

4 §.

Utöfver den fasta aflöningen äger barnmorska för hvarje förrättning undfå ersättning enligt taxa, som vid hennes antagande eller senare efter med henne träffadt aftal blifvit af kommun fastställd.

Kunna kommuner, som betjäna sig af samma barnmorska, icke träffa öfverenskommelse rörande taxan, skall frågan afgöras af Konungens befallningshafvande.

5 §.

Hvad i denna lag sägs om förste provinsialläkare gäller i Stockholm och Göteborg om dessa städers förste stadsläkare samt i Malmö om stadsläkaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1912; dock att sådant aftal om barnmorskas anställning i kommuns tjänst mot fast aflöning, som träffats före lagens utfärdande och vid tiden för dess ikraftträdande fortfarande är gällande, skall, oafsedt bestämmelsen i första stycket af 3 §, under aftalstiden äga bestånd.

Stockholm den 30 maj 1908.

Med undersåtlig vördnad.